

ŠALCERNIS

Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija

Nr. 76 2010 m. Gruodis

Gamtos bijoti nereikia

Baigiasi dar vieni kalendoriniai metai – prisimename tai, kas įvyko, galvojame apie ateities darbus. Tačiau gamta gyvena pagal savo kalendorių – žiema, pavasaris, vasara ruduo – ir vėl ratas sukasi iš naujo. Jau buvome pripratę prie penkis mėnesius trunkančio rudens, o štai gamta vėl priminė, kad mūsų geografinėse platumose yra keturi metų laikai, kad žiemą gali pasnigti ir papustyti.

Žinomas amerikiečių rašytojas ir gamtininkas Henris Bestonas taikliai pastebėjo, kad gyvendamas dirbtinėje aplinkoje žmogus praranda metų laikų pojūtį, tarsi visą laiką būtų patogioje ir nesibaigiančioje dabartyje. Gal todėl kiekvienas stipresnis lietus ar gausėnis sniegas žiniasklaidoje

Balinis vėžlys Musteikoje – vienas didžiausių 2010 m. netikėtumų.

pateikiami kaip baisi stichinė nelaimė – gamtą kaltinti lengviau nei susitvarkyti stogus ar nusikasti sniegą. Žmonės bauginami ir kraugeriais mašalais, erkėmis, milžiniškais išsigimusiaisiais vilkais.

Mums paprasčiausiai derėtų pripažinti, kad gamta yra savotiška **neformalė**, nepavaldi mūsų norams ar ketinimams, jos neįmanoma reglamentuoti nutarimais ar potvarkiais. Ji turi savo dėsnius, kuriuos reikia įvertinti ir gerbti. Lietūs dažnai lyja ne tada, kai mes to norėtume. Rudeniniai voratinkliai nemaloniai kimba prie grybautojų veidų, bet ar tai priežastis naikinti vorus. Dilgėlės skaudžiai gelia, bet ar dėl to reikia vejomis paversti visas upių pakrantes. Vilkai kartais pjauna aveles, bet ar tai pretekstas juos medžioti net ten, kur tų avelių nė kvapo.

Arboristų, kurie šiemet tvarkė Lietuvos liepą Margionyse, šūkis yra „*Natura trahit ad sua jura*“ (lot.) – „Gamta verčia veikti pagal savo dėsnius“. Būtų gerai, kad šiuos žodžius dažniau prisimintume savo darbuose ir gyvenime. Tada nereikėtų bijoti gamtos, stengiantis visur ją pertvarkyti į mums patogią aplinką, tiesiog priimtume ją kaip duotybę ir gebėtume prie jos prisitaikyti, kaip tai darė daugelis mūsų protėvių kartų. Ne kariautume su gamta, bet gyventume su ja bičiulystėje.

Mindaugo LAPELĖS nuotraukos

Arboristai (želdinių tvarkytojai). Iš kairės: Algis Davenis, Inga Gaidelytė-Daveinienė ir Martin Nemeč Margionyse prie tvarkomos Lietuvos liepos.

Nesibaigianti Žeimių kaimo istorija

Praėjusią vasarą ir rudenį pabandėme iš arčiau pažvelgti į didelį Žeimių kaimą. Ir dabar galime pakartoti tai, ką prieš šimtą metų yra užrašęs Kazimieras Mošinskis: etnografiškai yra laimingi žmonės, nes jie labiausiai jaučia, kaip keičiasi žmonija, jaučia – ir abejoja, ar tas nuolatinis kitimas yra pažanga ir tobulėjimas. Senovinė liaudies daina, pavyzdžiui, nesikeičia. Net ir tada, kai pasitaiko nelabai suprantami žodžiai, jie negali būti keičiami – daina prarastų savo pirmąją, magišką galią. Šitaip reikia galvoti ir apie senovinius ornamentus, audinių raštus ar lėkius, išskylančius virš stogų. Sumoderninta ornamentika ir architektūra gali pasirodyti graži tiksliai skubančiam turistui, o jeigu kaimas nori išsaugoti savo istoriją, neužtenka saugoti tiksliai akimirkos gražumą. Juk anie praėjusių amžių amatininkai ir menininkai buvo pasaulio tvarkos aiškintojai, ir jų kūriniai priešinosi tai nesuprastai Gamtos stichijai, kurios tada dar netyrinėjo joks mokslas. Kodėl du žirgeliai, išskylančys virš kraigo, neša namams laimę, kodėl žvakės liepsna apsaugo

nuo perkūnijos, kodėl baisi pasaka drausmina neklaūzadas vaikus?.. Šitokių „kodėl“ etnologai žino labai daug. Tiesiog reikia tikėti, kad taip yra, ir bus daugiau ramybės mūsų pasaulyje. Atrodo, kad ir Žeimių kaimo bendruomenės vadovės Ona Martinonienė ir Bronė Šventoraitienė, suorganizavusios jau ne vieną gražų susitikimą, galvojo apie tuos amžinus, nesikeičiančius ženklus.

Didelis ir įdomus yra Žeimių kaimas. Keliaujant iš Cecervinės Lamų link būtų ne mažiau kaip penki kilometrai – ir vis Žeimių laukai bei vienkiemiai. Senasis gatvinis Žeimių sodžius įsikūręs prie Nemuno, bet sodiečiai ne į upę žiūrėjo, o į laukus, visi buvo žemdirbiai. Gal garsiausia čia buvo Baltaduonių giminė. „*Mano tėvelis neblogai gyveno, Baltaduoniai buvo darbštūs, tvarkingi, irgi gerai gyveno*“, – taip šiandien prisimena Aldona Martinonytė, gyvenanti Žeimių vienkiemyje, prie Graužo Ravo.

Henrikas GUDAVIČIUS
Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka

Žeimių kaimo žmonės susirinko į Liškiavos kultūros centrą –
žiūrės Birutės Bražinskaitės ir Broniaus Sladinsko sukurto filmą apie Žeimių kaimą.

Žeimiuose, po karo, kiekvienoj sodyboj kryžiai stovėjo

2010 m. Žeimių kaime bendruomenės pastangomis buvo pastatytas švendubriškio meistro Zigmo Ramanausko kryžius. Pasak Algirdo Česnulevičiaus, kryžius „iškilo mūsų tėvų ir diedų atminčiai“. Paulinos ŽEKAITĖS nuotrauka

Pasakoja **Vytautas MARCINONIS**, 1930 g.

Žeimiuose, po karo, kiekvienoj sodyboj kryžiai stovėjo. Aukšti. Po karo miškuose 13 vyrų žuvo, o kiek ten to kaimo buvo... Pats 1951 m. dezertyru vos netapau, nenorėjau tarybinėn kariuomenėn eit, norėjau pas partizanus išeit, o jie man sako: kur tu eisi, mes patys neturim kur dėtis. O žiema, o velnio tuzinas – enkevedistai su baltais chalatais iš visur tik lenda, mane sekt pradėjo. Gera, Druskininkų daktaras Sluckis nuo kariuomenės išgelbėjo: „apendicitą“ išpjovė. Kai Lietuva atsikūrė, mada buvo užėjus medinius kryžius statyti. Tada visi statė, bet nupuvo. Tai jų vietoj metalinius kryžius pastatė Liaukevičius Vytautas iš Žeimių kaimo. Prieš porą metų mirė. Pats suvirino, visų galų meistras buvo. Ir medinį prie upelio atstatė. Ten prieš karą Šv. Jono medinis kryžius stovėjo, tai jis atstatė.

Užrašė **Algimantas ČERNIAUSKAS**

Šis, Atgimimo laikais statytas kryžius, Žeimių kaime neišnyko. Jo vietoje pasatytas naujas. Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka

Tetervinai, tulžiai, lėliai, vilkai ir ... vijūnai

Jau į pabaigą ritasi 2010 – ieji metai, kurie Jungtinių tautų Generalinės asamblėjos buvo paskelbti tarptautiniais biologinės įvairovės metais. Visame pasaulyje vyko daug įvairiausių renginių, kurių pagrindinis tikslas buvo atkreipti visuomenės dėmesį į mus supančios gamtos įvairovę, paskatinti pagalvoti apie mūsų veiklos pasekmes daugybei augalų ir gyvūnų rūšių, suvokti, kad negalima kirsti šakos, ant kurios patys sėdime. Bet kokia rūšių apsauga ar naudojimas būtų neįmanomi be jų paplitimo bei būklės tyrimų, kurie ir yra saugomų teritorijų ekologų darbo pagrindas. Šis mūsų kolegos Vinco Slavicko straipsnis – apie kai kuriuos 2009 metų gyvūnijos stebėjimus, kurie sudaro tik nedidelę dalį to sudėtingo kasmetinio vyksmo mus supančioje gamtoje.

„Šalčinio“ redakcija

Didieji dančiasnapiai Merkyje.

Kaip ir kasmet, pagrindinis dėmesys buvo skirtas Europos Bendrijos svarbos rūšių būklės stebėsenai (monitoringui). 2009 m. stebėjom teterviną, tulžį, lėlį, žalvarnį ir migruojančių jūrinių erelių sankauptus Grybaulioje. Tulžio monitoringas atliktas tik Ūloje ir Merkyje. Nacionalinio parko ribose Merkio upėje

rausta 15 urvelių, iš kurių 12 apgyvendintų. Ūlos upėje – 32/22, Nemune (2008 m. duomenys) – 15/9. Išskyrėme šias tulžio veisimuisi svarbiausias upių atkarpas: Ūla nuo Zervynų geležinkelio tilto iki santakos; Merkys nuo Skroblaus santakos iki žiočių; Nemunas ties Merkine; Nemunas nuo Krikštonių žemyn, Parko ribos link. Tyrimai parodė, kad tinkamose upių atkarpose šių paukščių urvelių gana daug, o vėliau išsiritę jaunikliai pasklinda po visus Parko vandenį, ypač kur gausu mažų žuvelių.

Stebint tetervinus, didžiausias dėmesys skirtas Musteikos buvusio karinio poligono tetervinams. Čia suskaičiuota 10 tetervinų patinų, kurių tuoktuvės vyko padrikai po visą poligono teritoriją. Tuoktuvių metu vyko aktyvus patinų skraidymas čia į vieną, čia į kitą pusę ir todėl buvo labai sunku nustatyti jų skaičių. Įdomu tai, kad Eugenijus Drobėlis fotografuodamas čia stebėjo bent du kurtinio ir tetervino mišrūnus, vadinamus gargatūnais, kurie taip pat aktyviai dalyvavo tuoktuvėse, nors yra nevaisingi. Margionių girininkijoje nedidelė tuoktaviatė persikėlė į kitą vietą – maždaug per kvartalą į čia esančias kirtavietes. Ją lanko du patinai. Tuo pat metu čia stebėta bent trys poros uldukių, o kiek toliau, už buvusios tuoktaviatės, girdėta ir lututė ūbaujant.

Lelio populiacija stabili ir gausi. Stebėjimui išskirti 78 taškai, iš kurių 37–uose girdėtas 54 patinų turkimas, 41 taške šie paukščiai nestebėti. Lelys labai jautrus oro pasikeitimui, nuo kurio dažniausiai ir priklauso jo aktyvumas. Su žalvarniais metai iš metų vis blogiau: neradome jų šiemet nei Kibyšiuose, nei Ulčičiuose, nors gauti keli pavieniai pranešimai, kad vienas kitas paukštis matytas. Grybaulioje pavasarį laikėsi turbūt neperinti jūrinių erelių pora, juos dažnai matydavau tupinčius ant stebėjimo bokštelio stogo, o vieną pakėliau iš Didžiabalės pakraščio pušų. Dar viena pora perėjo prie Nemuno tarp Merkinės ir Netiesų, kur sėkmingai užaugino savo atžalą. Ties Miežonimis, kur prieš metus suradome du peslio lizdus, stebėtas skraidantis ir pats paukštis, bet lizdų patikrinti nepavyko.

Atrodo, kad Varėnos miškuose įsitvirtina lūšys, kasmet plečiančios savo arealą. 2009 m. jos buvo stebimos ne tik Musteikos ir Kabelių miškuose, bet ir Stėgalioje, kur Marcinkonių medžiotojai rado

papjautą stirną. Medžiotojai lūšis nuolatos mato ir Rudnios – Paąžuolės – Dubičių miškuose. Vilkai Parke, matyt, yra susitelkę trijose grupėse (4; 2; 6), du iš jų buvo sumedžioti. Vilkai dažniausiai laikosi apie Čepkelių pelkę Musteikos – Marcinkonių girininkijų miškuose, bet pavėžėta laiškinkė pasakojo, kad 2008/2009 metų žiemą vilkai lankėsi Mardasavo kaime. Musteikoje žiemos pradžioje vilkai papjovė du jauniklius briedžius ir apie šią gamtai įprastą situaciją sužinojo visa Lietuva.

Marcinkonių girininkijos eigulys kirtavietėje surado nedidelį 4 ar 5 šakų elnio ragą. Tai ženklas, kad taurieji elniai su kasmet vis geriau įsitvirtina Parko miškuose, tą patį rodo ir medžiotojų klubų pateiktos ataskaitos, nors elnių dar visai netolimoje praeityje šiuose kraštuose nebuvo. Pastaraisiais metais Dainavos girioje pastebimas ir šernų bandos pagausėjimas. Tai sietina su aktyvia medžiotojų klubų veikla (šėrimas), palankiomis klimatinėmis sąlygomis (besniegės šiltos žiemos) ir apskritai su populiacijos vystymosi dėsninumu. Čepkelių raistas – tai saugus prieglobstis ne tik vietiniams šernams, bet aktyviu medžioklės periodu ir baltarusiškiems. Šios šernų bandos gausėjimo tendencijos neramina ornitologus.

Šernai, kaip ir mangutai, lapės, kelia pavojų čia perintiems vištiniam paukščiams: kurtiniams, tetervinams, jerubėms, todėl jų gausa šiose teritorijose ypač nepageidautina. Pavojingas paskutiniu metu labai išpopuliarėjęs medžioklės būdas jaukinant žvėris prie bokštelių įrengtose šėryklose, kai medžiojamas prieauglis, o motininė banda išlieka iš esmės nepaliesta. Taigi turime paradoksalią situaciją – gerai, kad šernai minėtų vištinių paukščių gyvenamosiose teritorijose medžiojami, tačiau tai, kad šeriant jų skaičių stengiamasi ne tik palaikyti stabilų, bet ir padidinti – labai blogai. Kaip pavyzdį pateiksim vieno medžiotojų būrelio šernų sumedžiojimo rezultatus per paskutinius keturis sezonus: 19, 32, 70 ir 83 šernai. Pradėjus šerti, šernų sumedžiojama daugiau nei keturis kartus, tačiau jų skaičius nemažėja. Manychiau, kad tokia kaimynystė ir toks ūkininkavimo būdas niekaip nesuderinami su kurtinių ir tetervinų apsauga. Tai akivaizdi grėsmė šių paukščių populiacijai stabilumui. Gruodžio mėnesį Parko direkcijoje buvome surinkę medžiotojų būrelių vadovus ir kabėjome apie problemas, su kuriomis susiduria tiek jie, tiek mes. Daugiausia dėmesio skyrėme statiniams: bokšteliams, šėrykloms.

Lynežeryje žvejai gaudė karosus, kurie užaugo daugiau nei kilogramą ir tapo labai įnoringi. Įdomu

Plačiažnyplis vėžys dar sutinkamas Parko ežeruose.

Nemune žiemojančios gulbės ir laukiai laikėsi drauge.

tai, kad sidabrinų karosų jie pagaunama 4 kartus daugiau nei paprastųjų. Versminio ežere maloniai nustebino didelių dvigeldžių moliuskų gausa ir tuntais kartuolių. Ši smulki karpinių šeimos žuvis ikrelius deda į gyvų moliuskų geldutes. Keista, kad 2004 m., atliekant žuvų bioįvairovės ir gausumo tyrimus Dzūkijos nacionalinio parko vandens telkiniuose (tarp jų ir Versminio ežere), apie kartuoles neužsiminta nė puse lūpų. Žvejai mėgėjai Mekšrinio, Netiesio ir Lizdų ežeruose gaudė vėžius. Marcinkonyse, patikrinus Grūdų senvagę, be didelio vargo sugauti du 7 – 10 cm ilgio vijūnai – Lietuvoje ir Europos Bendrijoje saugoma žuvų rūšis. Vietinių gyventojų (A. Paulauskienė asm. pr.) teigimu vaikai vijūnus gaudė Zackagirio upelyje, bet mes ten stebėjome tik neršiančias mažąsias nęges (gal 10 – 15 vienetų), kurios taip pat Europos Bendrijoje saugomos, bet mūsų upeliuose ir upėse jų gana daug.

Vincas SLAVICKAS

Mindaugo LAPELĖS nuotraukos

Iš vienos dronyčios – dvi abiečkos

Tai patirtis iš stogų dengimo seminaro, vykusio Lietuvių liaudies buities muziejuje Rumšiškėse, kurį organizavo architektė Rasa Bertašiūtė. Abiečka – tai sieto apvadas, o dronyčia tai jau stogo dengimo lentelė. Jas skaldydavo iš pušies ir iš eglės, dar ir dabar senieji meistrai tai gali padaryti. Tačiau mediena turi būti ne bet kokia, taip ir musteikiškis Antanas Zaliauskas kalbėjo seminaro dalyviams, atvykusiems pasižiūrėti šio senovinio amato: pušis turi būti ne graudi ir ne stavaruota, netinka ir morčiavota. Ne visiems aišku, ką tai reiškia, tačiau visiems labai patinka medžio skaldymas į įvairias dalis. Po kiek laiko pasidaro aišku, kad stavarai tai šakos, graudi pušis yra trapi ir netinka skaldymui, o morčiavotas medis labai tinka kelminiams aviliams daryti, nes jo vidus būna papurtęs. O kiekviena perskelta dalis taip pat turi savo pavadinimą, taip iš pradžių iš perskeltos kaladės išeina trainai, po to juos skaldant ir plėšant – storesnės ir plonesnės lentelės, kurios vadinamos dronyčiomis, iš jų galima išskelti abiečkas, pačios ploniausios būna balanės, iš kurių pinamos kašelės, o tai, kas lieka, galima panaudoti štankietams.

Gontų gamintojo amato niekas neperėmė, tačiau keletas panašių oblių yra mūsų Etnografijos muziejuje tarp meistro Tomo Miškinio įrankių.

Jovaras Norkūnas su abiečka. Romo NORKŪNO nuotrauka.

Labai panašus į tinkamą gontų griovelio išdrožimo įrankį yra ir anksčiau pušų sakiniui naudotas rėztukas. O apie gontinį svirno stogą, kuris yra išlikęs Marcinkonių kaimo Miškinų kampe, taip pat ir apie kitokius stogus anksčiau mums pasakojo marcinkoniškis Pranas Ruseckas, ir tai turbūt bus įdomu ne vienam senovinius amatus atgaivinti besiruošiančiam meistrui:

„Lantas skaldydavo, skeldavo, ana dar pas mani kirvis yra, pac pazdariau iš lingės, skaldzydavau daug. Iš šardės ne, cik iš balanės daugiau. Kokį nori, gali skelc, kap būna neišdžiūvis, žalias tai jis palankus būna. Kap išdžiūvis, tai man šucyc raikia, kap balanės skaldau. Mano kluonas irgi dengtas šitais va visas iš pušinių, ilgai laiko. Vienu sluoksniu, vieną an kito. Namu gerai, jis, matai, kap būna skaldzytas, tai aina grioveliais, jis bangom aina – sau teka ir nuteka vanduo. Nu sniego tai privaro, kap būna sausa žiema, bet va lietaus tai nei kiek. Vienu pušali apdengiau visų kluonų. Vadzinos dronyčios. Skiedras aš pac irgi plėšiau iš drabulės. Malūnan buvo staklės, kaimynas Susmarės turėjo maniežų skiedrom rėšč – stebulė, stalias kap stalias, ylgas, tan kur sukas va dišlius, nu ty paskui buvo gal keturi ar šeši. Ca suguldzydavo tuos pagalius, ca va dišlius, ca arklys inkinkomas, o šitam va dišliun buvo peilis tep umisniai padarytas, kap obliavimo peilis. Jis platus, ylgas, kap ir tas mano kirvis. Tai jis kabina medžį, nu ir plėšia skiedras. Tai jisai aina aplinkui ir plėšia an skiedrų, ne daugiau šešiasdešim centimetrų. Peilis – kap oblio peilis reguliuojas, pagal storį. Nėra nieko pas Susmarį, supuvį viskas, niekur nėra. Žiemų nedrožia, šalcin medžio nejudzyk. O dargi anksčiau darydavo ir gūntus tokius iš aglių, tai ty jau buvo vienagraniai. Irgi raikia skaldzyc gūntai, ne pjauc, bet skaldzyc raikia. Nu paskui jau pjaudavo, bet ne toki jie kaip skaldzyci. Juos kap skaldo, tai neskalia lygiai, bet jau skelc raikia, kad vienas šonas būt plonesnis. Juos paskui obliuodavo dar, kad jau gerasni būt, lygesni. O šic va umisniai kraštas darytas, kad būt griovelis, gylio maždaug per centimetrų, gal daugiau kiek. Nu sudedzi ir dengi, nėra jokio tarpo, nugi va svirnas dengtas šitais gūntais, vagi macyc griovelin inlaista. Kap darė gūntus – mieruoja, kožnų vienų gūntų mieruoja, kad griovelis sutapt, kad nebūt nei ploniau, nei storiau, ba jai storiau bus, tai jis nelįs, o jai inlįs, paskui perskels kraštus.“

1998 m. Užrašė **Romas NORKŪNAS**

Pirmoji tarptautinė savanorystė Parke

Savanoriai – tai asmenys, kurie atlieka visuomenei naudingą darbą, negaudami už tai atlygio, o savanorystė – ne tik puikus būdas pamatyti svečias šalis, bet ir realizuoti save, įgauti daugiau pasitikėjimo savimi, susirasti draugų ir svarbiausia nuveikti daug gerų darbų.

Seniai kirbėjo mintis, o kas jeigu ir mūsų Parke dirbtų savanoriai? Tad susisiekėme su jaunimo savanoriškos veiklos centro „Deineta“ vadovu ir sužinojome darbų eigą, kuriuos reikia atlikti, kad taptume priimančioji savanorių organizacija.

Pateikėme paraišką Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūrai dėl direkcijos įvertinimo, kaip priimančios organizacijos. Po patikros, š. m. sausio 25 d. Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija įgijo organizacijos, priimančios Europos savanorių tarnybos savanorius, statusą.

Pavasariį sulaukėme savanorių: Annos Zaparožec iš Ukrainos ir Diego Martinez iš Ispanijos. Abu iš didelių miestų – Kijevo ir Madrido, tad atvykti į kaimą pagyventi buvo didelis iššūkis. Anna yra baigusi muzikos, o Diego aplinkosaugos mokslus. Savanoriai atvyko į Parką dirbuotis iki š. m. gruodžio 15 d.

Savanoriai buvo paskirti Marcinkonių lankytojų centro darbuotojų globon, tačiau jiems teko dirbti beveik su visų skyrių darbuotojais. Diego, pažinęs Parko turistinius maršrutus, vedė ekskursijas

užsieniečiams, Anna dirbo lankytojų centre priimdama turistus. Savanoriai talkindavo rengiant parodas, organizuojant renginius bei talkas. Rinko šiukšles lankomuose Parko objektuose, bei takuose. Kartu su Parko darbuotojais sutvarkė bei atnaujino ženklinį Zackagirio pažintiniame take.

Kolegos savanorius priėmė gana šiltai. Kai kurie su savanoriais bendravo ne tik darbo metu: savaitgaliais kviesdavosi į svečius, kartu plaukė su šeimomis Grūdės bei Ūlos upėmis.

Anna: „Savanoriška veikla yra puikus būdas save ugdyti ir būti naudingam kitiems. Čia atvykus savanoriauti išmokau pažinti ir jausti gamtą, neskubėti ir pamatyti, kas vyksta aplinkui.

Diego: „Ką galiu pasakyti apie Dzūkijos nacionalinį parką? Tiesiog manau, kad tai yra fantastiška vieta. Aš viduryje miško, medžių apsuptyje, nuostabūs ežerai bei upės, klausausi paukščių giesmių ir varlių kurkimo. Kartais žmonės manęs klausia, ar tai nėra pernelyg nuobodu, ir mano atsakymas visada tas pats: „Aš esu iš didelio, perpildyto miesto, todėl kartais man reikia ramybės ir gražių vietų.“

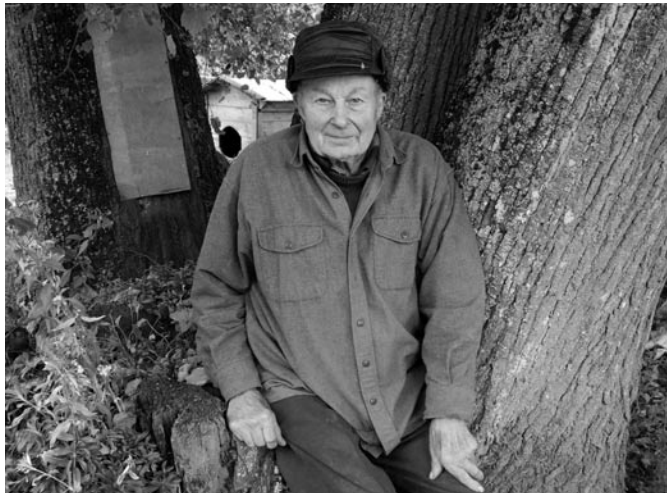
Deja, Diego dėl kojos traumos savanorystės misiją turėjo nutraukti anksčiau ir išvykti į namus. Jaunuoliai, dalyvavę savanorių misijose, tikina, jog tai galimybė ne tik pakeliauti, bet ir nuveikti kažką naudinga.

Lina ČERNIAUSKIENĖ

Čepkelių rezervato kopų tvarkymo talkoje dalyvavo ir savanoriai Diego (Ispanija), Nikolajus (Ukraina), Fabio (Brazilija), Gven (Prancūzija), Marta (Italija). Mindaugo LAPELĖS nuotrauka

„Medžių daktarai“ Margionyse

Margioniškis Vincas Kvaraciejus prie Lietuvos liepos.

Margionių kaime, Skroblaus slėnio pakraštyje iškilusi Lietuvos liepa savo vardą gavo, kai čia prieškaryje apsigyveno dabartinio sodybos šeimininko Vinco Kvaraciejaus tėvas, atvykęs su žmona į lenkų okupuotą kraštą iš Lietuvos.

Medžiai gyvena daug ilgiau nei žmonės, bet jie taip pat sensta ir serga. Iš keturių liepos kamienų liko trys, vėliau dar vienas nukentėjo nuo vėtros. Todėl gamtos paminklu paskelbta Lietuvos liepa buvo įtraukta į dešimties medžių senolių sąrašą, kuriems Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos iniciatyva pradėti vykdyti priežiūros darbai. Ši veikla finansuojama iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšų, o medžius tvarko VšĮ „Lietuvos arboristikos¹ centras”.

Kai ūkanotą lapkričio pradžios dieną su Gintautu Kibirkščiu, kuris dabar rūpinasi visų Nacionalinio parko ir Čepkelių rezervato gamtos paveldo objektų reikalais, nuvykome į Margionis, darbai jau buvo pačiame įkarštyje

– netoli žemės kamienai buvo sutvirtinti standžiomis jungtimis, o kelių metrų aukštyje – lanksčiomis, kad 3 kamienai prilaikytų viena kitą, bet galėtų natūraliai judėti. Kol Arboristikos centro direktoriaus Algio Davenio kolegės pakilę keltuvu genėjo šakas, kad palengvintų našat kamienams, jis mums aiškino naujausius medžių priežiūros būdus. Jie kaip diena nuo nakties skiriasi nuo to, ką mes visi žinome ir taikome savo soduose ar parkuose.

Dabartiniu metu atsisakyta mūsųose „pritapusių“ medžio chirurgijos metodų: drevių plombavimo, negyvos medienos šalinimo, chemikalų naudojimo. Daugeliu atvejų medžiui reikia tik padėti, stimuliuojant savigynos sistemą. Kai medis yra sužeistas, jis negali grąžinti ar atgaivinti pažeistos medienos, pažeidimas yra izoliuojamas toje vietoje susidarančiu nauju augalo audiniu, vadinamu kaliusu. Arboristas stengsis sudaryti palankias sąlygas tinkama kryptimi augti kaliusui ir pašalinti ar bent pabloginti sąlygas puvinio, ligų atsiradimui ar plitimui. Drevės neplombuojamos, neužtaisomos, nebetonuojamos. Šakų genėjimas atliekamas taip, kad kaliuso žievei būtų kuo lengviau žaizdą apauginti ir paslėpti nuo išorės poveikio, todėl dažniausiai genima augalo vegetacijos metu, o ne žiemą ar ankstyvą pavasarį. Labai didelis dėmesys skiriamas augalo aplinkai ir dirvožemiui, jo kokybei.

Tikėkimės, kad po šių tvarkymo darbų Lietuvos liepa dar ilgai puoš Margionių kaimo panoramą.

Mindaugas LAPELĖ

Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka

¹ *Arboristika* (arbor – medis lotyniškai) – savaime augančių ar introdukuotų sumedėjusių mūsų aplinkos – miestų, gyvenviečių, sodybų – želdinių tvarkymas ir priežiūra

VISAIS metų laikais graži yra dzūkų šilų ir panemunių gamta.

Dzūkijoje dar gyvuoja senoviniai kaimai, senieji amatai ir verslai.

Dzūkijos nacionalinio parko darbuotojai Jums padės suprasti svarbiausią

Dainavos krašto savybę – etnokultūra gyva gali būti tik tada,

kai senolio poringei pritaria čia pat almantis šaltinis.

Brangusis lankytojau, atvykęs į šį kraštą, gerbk ir tausok jo taurų grožį.

Išsamią informaciją apie Parką ir Čepkelių rezervatą visi svečiai gali sužinoti lankytojų centruose:

Marcinkonyse: Miškininkų g. 61, Marcinkonys, LT - 65301, Varėnos r.,
tel. 8 310 44466, faks. 8 310 44471; elektroninis paštas: info@dzukijosparkas.lt

Merkinėje: Vilniaus g. 3, Merkinė, LT - 65334, Varėnos r., tel./faksas 8 310 57245

Elektroninis paštas: merkine@dzukijosparkas.lt

„Šalčinį” rasite ir interneto tinklalapyje www.dzukijosparkas.lt

ŠALČINIS

Adresas: Miškininkų g. 62,
Marcinkonys, LT - 65301, Varėnos r.
Tiražas 1500 egz.

Redkollegija: E. DROBELIS, H. GUDAVIČIUS,
A. ČERNIAUSKAS, M. LAPELĖ,
R. NORKŪNAS
Maketuotojas: V. ČERNIAUSKAS

Spausdino UAB „Albagrafija”
Pulko g. 96, LT - 62133, Alytus
Tel. 8 315 74140
El. p. alba@infoseka.lt
Laikraštis atspausdintas ant popieriaus,
pagaminto iš antrinių žaliavų.